

[J. S. Foget.]

Maaleaar, er det utvivlsomt Kulminationsaaret. En nøjagtig tilsvarende Bevægelse har fundet Sted i Byerne. Her er Behæftelsen i samme Tidsrum steget fra 1 601 Mill. Kr. til 3 123 Mill. Kr., altsaa ogsaa en Fordobling. Tager man nu Vurderingspriserne og udregner den Procent, Gælden udgør heraf, faar vi for Landbruget i 1909 54,1 pCt. og i 1926 67,5 pCt. og for Byerne i 1909 57,2 og i 1926 47,2 pCt.

Dette udviser altsaa en tilsyneladende større Stigning i Landbrugets Gæld end i Byernes, maalt i Forhold til Vurderingspriserne. Men for det første er Vurderingspriserne et meget vagt Begreb, og for det andet er der andre Ting, der viser, at Pant-sætningen staar i udmærket Forhold til Afkastningsevnen. Samtidig med, at vi har en Fordobling af Gældsbyrden baade for Landet og i Byerne, ser vi, at Huslejen i Hovedstaden kun er steget 71 pCt. fra 1916 til 1930, men i Provinserne 104 pCt. Stigningen i Lejen ligger altsaa i Gennemsnit under 100 pCt., men kapitaliseret i ny Gældsstiftelse ligger den paa over 100 pCt. Anderledes ligger det med Landbruget. Her er Stigningen i Produktpriserne gennemsnitlig 121 pCt., men den er kun kapitaliseret i en Gældsstigning paa 100 pCt. Altsaa var Kapitaliseringen eller rettere Gældsstiftelsen forholdsvis større i Byerne, end den var paa Landet.

Men saa kommer Lovgivningens Indgreb i Erhvervslivet, der skabte Højkonjunktur i Byerne, Lavkonjunktur og Fat-tigdom paa Landet. Saa steg Huslejen i Byerne, for Hovedstadens Vedkommende til 1935 med yderligere 14,4 pCt. og i Pro-vinsbyerne med 7,2 pCt., hvilket selvfølgelig giver Basis for en ny Gældsstiftelse i Byerne. Tallet paa denne har jeg imid-ler-tid ikke kunnet faa. Medens Leveniveauet og Huslejeindtægterne steg i Byerne, skete det modsatte paa Landet. Medens Byejen-dommenes Afkastningsevne steg med 14 og 7 pCt. i Hovedstaden og i Provin-sen, saa faldt Landbrugets Varepriser med 57 pCt. i samme Tidsrum.

Nu siger man saa: Ja, men naar Vare-priserne er faldet med 57 pCt., saa maa Gæl-den nedskrives i Forhold hertil. Dette er efter min Mening en fuldkommen taabelig Fremgangsmaade, thi ingen vil vel be-nægte, at Landbrugets Priser ligger kun-stigt lavt, og at disse Priser straks vilde stige, hvis Landbruget fik fri Udførsel for sine Produkter og fri Handel med Valutaen, og i saa Fald vilde Gælden sikkert vise sig ikke at være for stor for Landbruget. Men

hvad saa med Byerne? Vi maa regne, at Gældsstiftelsen her er fortsat, og at den alt-saa nu ligger paa adskilligt mere end 50 pCt. af Vurderingsværdien og er langt over 100 pCt. større end før Krigen. Den Dag den kunstige Højkonjunktur hører op, den Dag Renten er kommet saa højt op, at Huslejen ikke kan dække Forrentningen, eller Fortjenesten svigter for dem, der skal betale Huslejen, kan der være Tale om Gælds-nedskrivning i Byerne, men da kommer der her en langt værre Krise end den for Land-brugsejendommene, thi Mursten har nu engang ikke den Evighedsværdi som Jor-den, saa Tilpasningsevnen i Byerne taaler ikke Sammenligning med Tilpasningsevnen paa Landet. Derfor tror jeg, man skal høre op med denne Tale om Overprioritering paa Landet i Forhold til Byerne, for under lige Vilkaar er det Byerne og ikke Landbruget, der er overprioriteret.

Endelig vil jeg gerne omtale den Beskyldning mod Landbruget for, at Bønderne har forvaltet deres Ejendom daarligt under de stigende Konjunkturer. Jeg har netop paavist, at i Forhold til Afkastningsevnen er Gældsbyrden steget mere i Byerne end paa Landet. Hertil er den livlige Handel, der fandt Sted dengang, en første Aarsag. Adskillige sprang fra med Pengepungen fuld, og den Fortjeneste, disse Folk havde taget, stod nu tilbage som Gæld. Efter-følgerne skulde betale af paa og forrente. Men jeg vil samtidig sige, at hvis Land-bruget ikke havde udvidet sin Produktion, som den gjorde, saa havde man ej heller i Byerne naaet den Levestandard, som man nu krampagtig fastholder. Efter Krigen, da alle Levnedsmiddelmarkeder var tomme, tog man særlig ny Gæld op i Landbruget; da skulde man nemlig bruge Penge til at bygge Svinehuse for, modernisere Kostalde, opkøbe Avlsdyr m. m., kort sagt: da producerede og eksporterede Landbruget i et Tempo, som ingen mere end Bybefolkningen maa være taknemmelig for. Men i Stedet for har man nu kun Haansord til overs for de Land-brugere, der da skaffede Millionerne hjem med en udvidet Produktionskapital, det Landbrug, som, da Prisfaldet kom, ene og alene maatte bære det, og det Landbrug, som netop ved den forcerede Produktion skabte Basis for de senere store Kvotaer for vor Landbrugseksport, saaledes at Danmark har en Tildeling f. Eks. til England, der forholdsvis ligger langt, langt over andre Landes. Det kan man takke Landbruget for, og det er igen Skyld i, at man kan faa Raa-stoffer ind i saa stort et Omfang, det er muligt netop paa Basis af den Eksport, der